

FACTSHEET 2021 VOORZORG ZUID-LIMBURG

Ondersteuning bij
zwangerschap en ontwikkeling

PROGRAMMA VOORZORG IS EEN ONDERDEEL VAN KANSRIJKE START EN DRAAGT BIJ AAN DE TRENDBREUK ZUID-LIMBURG

UITGANGSPUNTEN EN KADER

Hardnekkige gezondheidsachterstanden

Zuid-Limburg kent hardnekkige gezondheidsachterstanden die vaak van generatie op generatie worden doorgegeven. In deze regio vinden meer vroeggeboortes plaats, is de gezondheid van het kind slechter, zijn er meer tienerzwangerschappen en is er meer sprake van kinderarmoede dan elders in het land.

Kansrijke Start

Om de achterstanden in te lopen en alle kinderen de best mogelijke start te geven, werken de 16 Zuid-Limburgse gemeenten sinds 1 januari 2019 gezamenlijk aan het actieprogramma Kansrijke Start Zuid-Limburg.

Ze investeren in het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van de jeugd.

VoorZorg is een onderdeel van Kansrijke Start Zuid-Limburg en draagt bij aan het realiseren van een Trendbreuk in de regio.

Zie ook: www.trendbreukzuidlimburg.nl

trend breuk
zuid-limburg

INHOUD

▶
PROGRAMMA
DOELGROEP
KERNELEMENTEN
BEWEZEN EFFECTIEF

▶
TRAINING
AANMELDING
WERKWIJZE

▶
HET VERHAAL
VAN JET

▶
RESULTATEN
PRAKTISCHE UITVOERING

▶
SAMENWERKING MET
NETWERKPARTNERS

▶
VOORUITBLIK

PROGRAMMA

VoorZorg is een preventief programma dat de gezondheid en ontwikkelingskansen van jonge, kwetsbare moeders en hun kinderen bevordert en kindermishandeling en huiselijk geweld vermindert. Het wordt uitgevoerd door Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg, een onderdeel van de GGD Zuid Limburg. VoorZorg is een zeer intensief begeleidingstraject voor jonge vrouwen die zwanger zijn

van hun eerste kind en te maken hebben met een opeenstapeling van complexe problemen. Versterking van de mogelijkheden van de moeder versterkt de kansen voor de kinderen. De moeders worden begeleid door een opgeleide VoorZorg verpleegkundige. Het programma is op vrijwillige basis en aanvullend op de zorg die de verloskundige, de kraamzorginstelling en het consultatiebureau standaard bieden.

Een VoorZorg moeder:

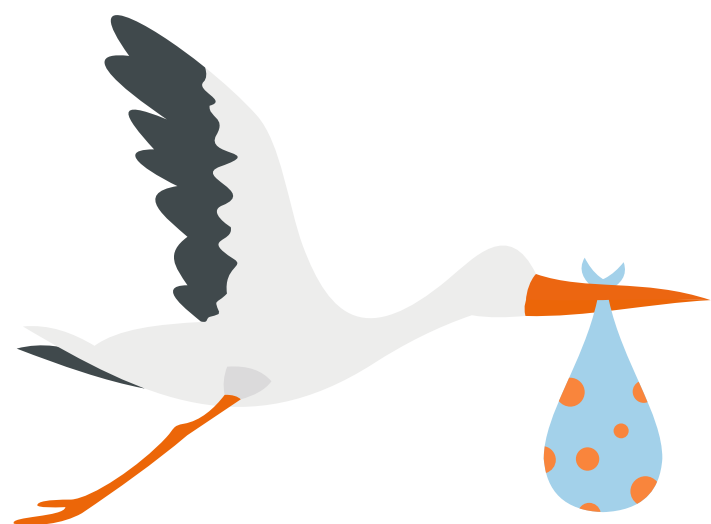
"Ik krijg de ruimte om zelf te ontdekken en te leren hoe ik voor mijn kindje kan zorgen en het kan opvoeden."

DOELGROEP

VoorZorg is er voor jonge moeders die maximaal 28 weken zwanger zijn van hun eerste kind. Deze aanstaande moeders hebben te maken met een opeenstapeling van risicofactoren die een gezonde start van hun kind kunnen bemoeilijken. Denk hierbij onder meer aan: een laag opleidingsniveau, huiselijk geweld, middelengebruik, beperkte affectieve en pedagogische vaardigheden, problematische relaties, zorgmijdend gedrag, sociaal isolement of ervaring met een onveilige jeugd. Gemiddeld blijkt 0,5 - 1% van het aantal geboorten per gemeente tot de doelgroep van VoorZorg te behoren.

0,5 - 1%

**VAN HET AANTAL GEBOORTEN
PER GEMEENTEN**

KERNELEMENTEN

Inzet van VoorZorg voorkomt en vermindert ernstige opvoedproblemen, kindermishandeling en huiselijk geweld door:

- verbetering van het zwangerschaps- en geboorteproces voor moeder en kind
- verbetering van de gezondheid en ontwikkeling van het kind
- verbetering van de persoonlijke ontwikkeling van de moeder en haar mogelijkheden voor opleiding en werk, zodat zij meer kan betekenen voor haar kind

BEWEZEN EFFECTIEF

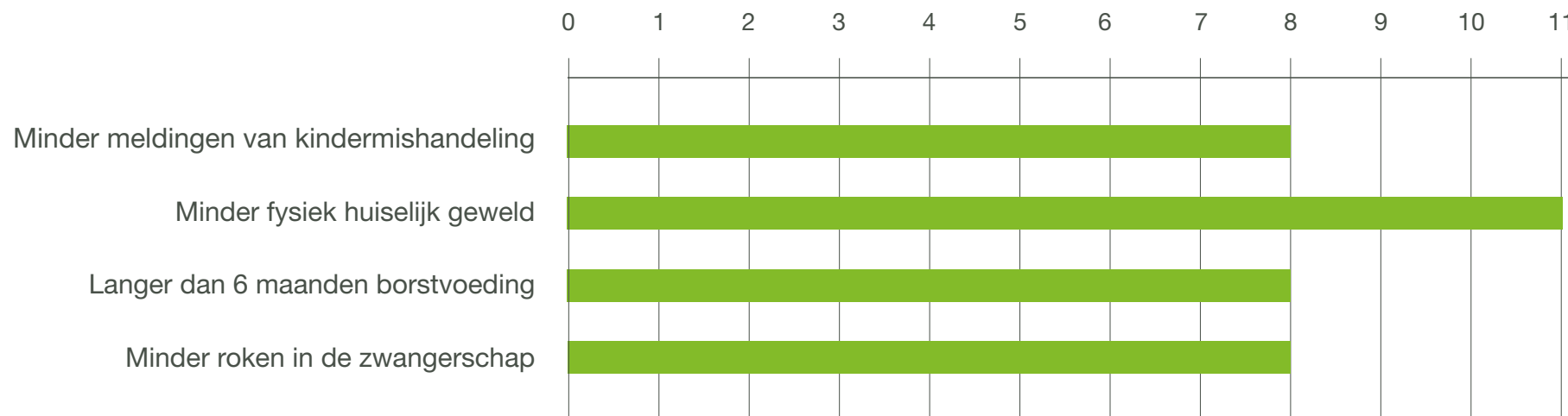
In Nederland wordt sinds 2007 gewerkt met het programma VoorZorg. Er is wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effecten.

VoorZorg blijkt te lonen en te leiden tot:

- minder kosten in het speciaal onderwijs en de schoolbegeleiding
- minder criminaliteit met lagere uitgaven voor politie en justitie
- minder herstelkosten van schade (materieel en immaterieel) voor burgers door jeugdcriminaliteit
- lagere medische kosten voor de behandeling van de gevolgen van kindermishandeling
- meer inkomen voor de moeder door hogere arbeidsparticipatie
- een hogere kwaliteit van leven, van moeder en kind(eren)
- betere gezondheid van moeder en kind

LANDELIJK ONDERZOEK LAAT HET VOLGENDE ZIEN (%)

TRAINING

In Zuid-Limburg zijn 10 VoorZorg verpleegkundigen werkzaam. Dat zijn ervaren jeugdverpleegkundigen die aanvullend een speciale opleiding hebben gevolgd.

10
VOORZORG
VERPLEEGKUNDIGEN
WERKZAAM IN
ZUID- LIMURG

AANMELDING

Jonge zwangere vrouwen die voldoen aan de criteria kunnen worden aangemeld bij de coördinatoren van VoorZorg en Stevig Ouderschap. Ook bij twijfel of hun cliënt aan de criteria voldoet, kunnen verwijzers contact met hen opnemen. Aanmeldingen komen binnen via netwerkpartners, zoals verloskundigen, kraamzorg, Team Jeugd, Veilig Thuis, Maatschappelijk werk en huisarts.

WERKWIJZE

Afhankelijk van het tijdstip van aanmelding start het programma tussen de 16e en 28e week van de zwangerschap. Vanaf het moment van deelname brengt een VoorZorg verpleegkundige huisbezoeken tot het kind 2 jaar is. De frequentie ligt gemiddeld op twee huisbezoeken per maand, met verhoogde frequenties (wekelijks) in de eerste maand van het programma en tijdens de eerste zes weken na de geboorte. Gedurende de laatste vier maanden neemt het aantal huisbezoeken af tot één keer per maand. De huisbezoeken duren 1 tot 1½ uur. In totaal worden er tussen de 40 en 60 huisbezoeken gebracht. Daarnaast is regelmatig contact via de telefoon of WhatsApp.

Een VoorZorg verpleegkundige:

“Het opbouwen van een vertrouwensband is uniek voor VoorZorg. Het zorgt ervoor dat de vrouwen hun kwetsbare situatie met mij durven te bespreken en openstaan voor veranderingen.”

Ontwikkelvelden

Tijdens de huisbezoeken werken de VoorZorg verpleegkundigen met de moeders aan 9 ontwikkelvelden:

- Hechting en ouderschap
- Gezondheid van kind, moeder en vader

- Ontwikkeling van het kind
- Levensloop-ontwikkeling van moeder en eventueel vader
- Veiligheid
- Financiën
- Communicatie
- Informele steun en netwerk
- Gebruik van (andere) gemeenschapsvoorzieningen

Een goede relatie tussen de VoorZorg verpleegkundige en de moeder is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van het programma én een leerervaring voor de moeder. De VoorZorg verpleegkundige werkt samen met de moeder aan gestructureerde gedragsverandering, realistische en haalbare doelen en het versterken van de vaardigheden van de moeder. Daarbij beantwoordt de VoorZorg verpleegkundige de vragen van de moeder en betreft zij het sociale netwerk van de moeder bij het programma. VoorZorg werkt onder andere met de methode Video-hometraining in VoorZorg, Opstapje VoorZorg en Sociale Vaardigheidstrainingen voor VoorZorg.

Een VoorZorg moeder:

“Voorzorg is voor mij de korte verbinding naar hulp als je het echt even niet meer weet.”

HET VERHAAL VAN JET

Jet en de betrokken VoorZorg verpleegkundige vertellen in deze video over hun ervaringen met VoorZorg.

Een emotionele moeder

Een moeder heeft veel stress, omdat de vader van haar dochter en zij uit elkaar zijn. Daarnaast is er stress over allerlei andere zaken, zoals geld, de woning, de relatie en de omgang met de vader. De VoorZorg verpleegkundige maakt samen met de moeder een video-opname. Ze kijken de video terug. Moeder wordt daarbij emotioneel. Ze zegt dat ze nu ziet dat ze het eigenlijk toch wel erg goed doet naar haar dochter toe. Dat ze goed op elkaar reageren. Ze vindt het fijn om dat te zien. Het doet haar goed en ze bedankt de VoorZorg verpleegkundige voor de beelden.

DE VOORZORG VERPLEEGKUNDIGE DRAAGT BIJ AAN:

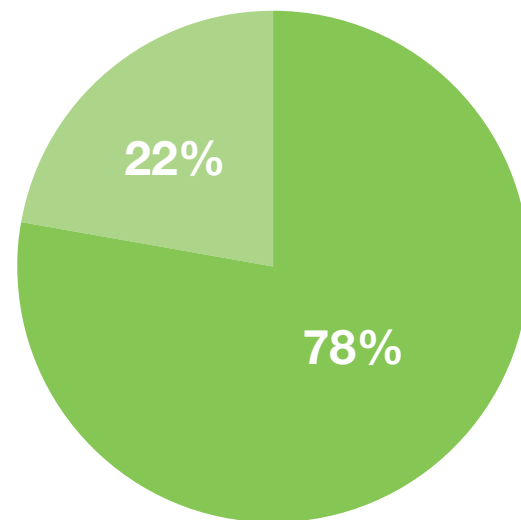

RESULTATEN PRAKTISCHE UITVOERING

De hier gepresenteerde resultaten hebben betrekking op de trajecten die in 2020 zijn gestart en die doorlopen in 2021 en trajecten die in 2021 nieuw gestart zijn.

50 LOPENDE BEGELEIDINGSTRAJECTEN VOORZORG

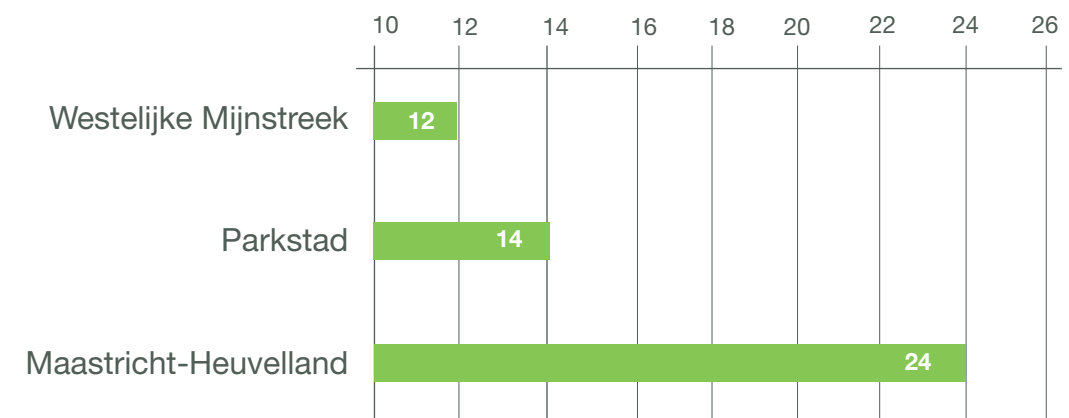
- Moeders in begeleiding
- Moeders die om diverse redenen eerder zijn gestopt

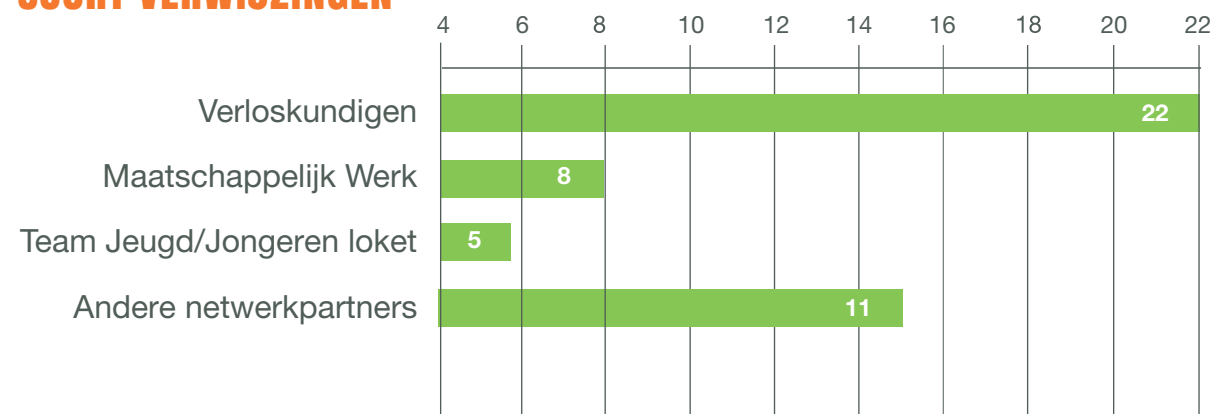
Waarom stopt een traject VoorZorg?

Redenen om te stoppen kunnen zeer wisselend zijn. Ze komen bijvoorbeeld voort uit zorg mijndend gedrag of de motivatie verdwijnt. Vrouwen zien er het nut niet van in of denken dat ze het op eigen kracht wel redden. Er kan sprake zijn van negatieve invloed van anderen, zoals een wisselend aanwezige partner, of de situatie van een deelnemer blijkt niet (meer) te passen bij het programma VoorZorg of de deelnemer verhuist naar een plek buiten de regio Zuid-Limburg.

AANTAL VOORZORG-TRAJECTEN IN DE SUB-REGIO'S ZUID-LIMBURG

SOORT VERWIJZINGEN

RESULTATEN PRAKTISCHE UITVOERING

Reden van deelname aan VoorZorg

De meeste jonge moeders die in aanmerking komen voor het programma willen graag deelnemen. Als reden geven ze hiervoor aan:

- zelf een belast verleden door bijvoorbeeld verwaarlozing of mishandeling
- geen goed voorbeeld hoe je een kind kunt opvoeden
- er is geen goed sociaal vangnet waar op teruggevallen kan worden
- onzekerheid over het ouderschap
- stress door huidige omstandigheden

De waarde van preventie

VoorZorg is een preventieprogramma. Er wordt vroegtijdig hulp geboden aan jonge vrouwen tijdens hun zwangerschap en in de eerste 2 levensjaren van het kind. Zo worden problemen en nijpende situaties in een later stadium voorkomen. Deze proactieve insteek voorkomt veel leed voor kinderen, moeders en gezinnen en hoge kosten voor de maatschappij. Bijvoorbeeld: een uithuisplaatsing van een baby kost € 40.000 per jaar; een traject VoorZorg van 2,5 jaar kost € 14.747.

Werkgebied VoorZorg

VoorZorg wordt door Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg in alle 16 gemeenten uitgevoerd.

40.000

PLAATSING KIND IN INSTELLING
PER JAAR

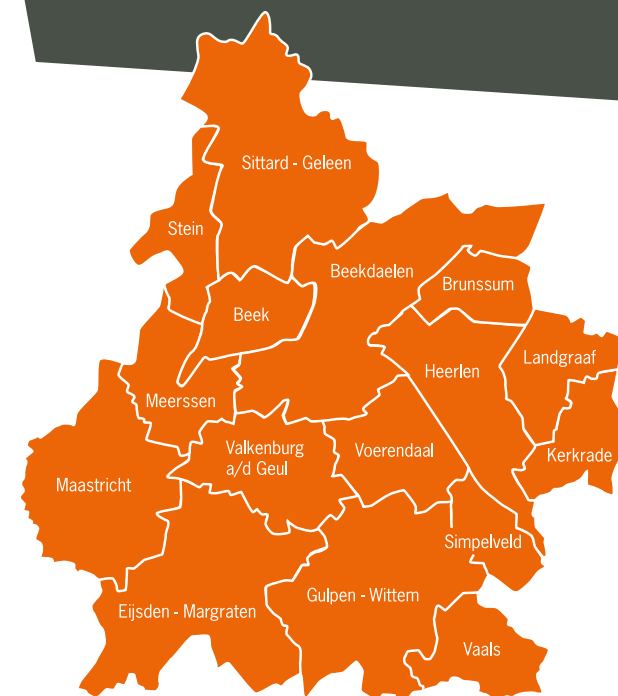

14.747

TRAJECT VOORZORG
PER 2,5 JAAR

Een VoorZorg-moeder:

“Jij bent de enige bij wie ik nu nog terecht kan en die mij wil aanhoren.” (Het ontbreken van een sociaal netwerk is een belangrijke risicofactor ten aanzien van kindermishandeling.)

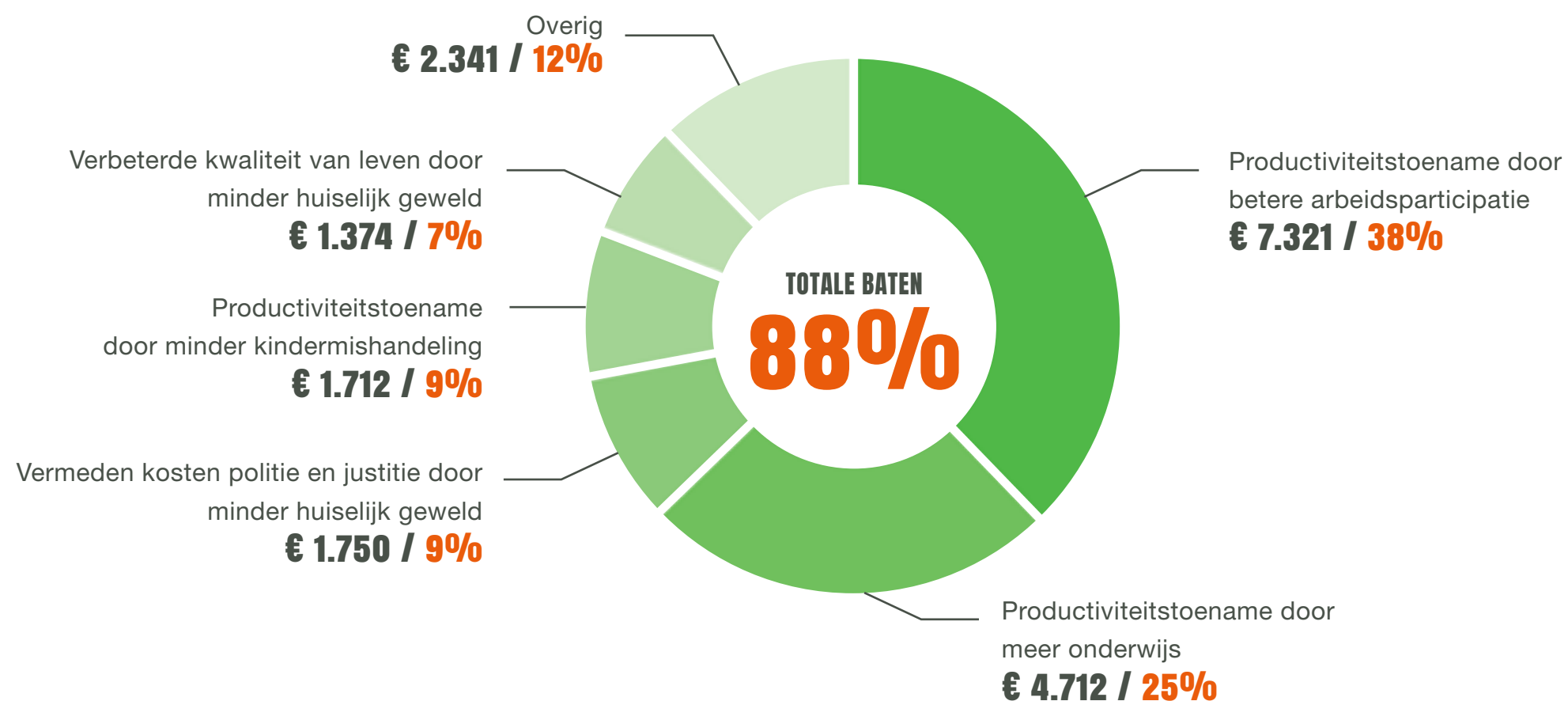

RESULTATEN PRAKTISCHE UITVOERING

De vijf genoemde bedragen in onderstaande cirkel vormen 88% van de totale baten per deelnemster aan het programma VoorZorg. De overige opbrengsten bestaan onder meer uit vermeden kosten van jeugdcriminaliteit, verbeterde levensverwachting door minder

roken, vermeden zorgkosten op lange termijn vanwege kindermishandeling en vermeden kosten van speciaal onderwijs en justitiële jeugdzorg.

BATIGE EFFECTEN VAN HET PROGRAMMA VOORZORG

SAMENWERKING MET NETWERKPARTNERS

Focus in 2021

Evenals in voorgaande jaren lag in 2021 de focus op het informeren van gemeenten en netwerkpartners, het creëren van draagvlak en het opzetten van een samenwerking met het sociaal- medisch en maatschappelijk werkveld. Netwerkpartners zijn onder andere verloskundigen, Kraamzorg, Team Jeugd, MEE, Xonar, Maatschappelijk werk en Veilig Thuis. Netwerkpartners weten de Jeugdgezondheidszorg met betrekking tot de inzet van VoorZorg steeds beter te vinden. Ook om af te stemmen of VoorZorg een passende interventie is bij de hulpvraag die zij hebben gekregen.

Kansrijke Start

VoorZorg is onderdeel van Kansrijke Start en heeft daardoor verbindingen met andere programma's die in ontwikkeling zijn. Denk aan Knoopunten Kansrijke Start, prenatale huisbezoeken, brede risicosignalering (project Samen voor Gezondheid), Centering Pregnancy, Nu Niet Zwanger en de proeftuin Geboortezorg Flex.

Een Verloskundige:

"VoorZorg biedt mij de mogelijkheid om jonge (aanstaande) moeders, naast reguliere verloskundige zorg, een extra steuntje in de rug te geven. Extra steun die soms nodig is, maar waarvoor ik niet de ruimte heb om deze te bieden."

Verbinding

De coördinatoren van Stevig Ouderschap en VoorZorg besteden veel aandacht aan het onderhouden van contact met de netwerkpartners. Zij nemen deel aan het Overleg voor kwetsbare zwangeren binnen de 3 ziekenhuizen om zo de verbinding tussen de 1e en 2e lijn, het sociale en medisch domein te kunnen leggen.

Regiomanager Geboortezorg Limburg:

"Absolute aanwinst voor ouders van een eerste kindje om in een kwetsbare situatie de gezondheid en ontwikkelingskansen te bevorderen! De korte lijn tussen de VoorZorg verpleegkundige en kraamzorg wordt als heel waardevol ervaren. Zo kunnen zij er samen voor zorgen dat het gezin goed ondersteund en met voldoende handvaten zelfstandig verder kan."

VOORUITBLIK 2022

In 2022 investeert VoorZorg in:

- Gesprekken met gemeenten waar nog geen trajecten VoorZorg zijn gestart om oorzaken en mogelijkheden te inventariseren
- VoorZorg onder de aandacht blijven houden van de netwerkpartners
- Verbindingen leggen met andere programma's vanuit Kansrijke Start
- Voortgezet onderwijs, met name MBO/VMBO, informeren over VoorZorg
- Kwaliteitsborging voor VoorZorg verpleegkundigen door het volgen van supervisie, hoorcolleges en landelijke bijeenkomsten
- Continueren van de dialoog met opdrachtgevers over duurzame financiering
- Evaluatieformulieren om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren

COLOFON

Deze factsheet is een uitgave van GGD Zuid Limburg.
Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.

Redactie

Marja van Lierop, Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg

Eindredactie

Communicatie GGD Zuid Limburg

Vormgeving

Margret Reijnders | Creatieve Communicatie

Meer informatie

De 3 coördinatoren van VoorZorg in Zuid-Limburg geven u graag meer informatie via voorzorg@ggdzl.nl of bel:

- Maastricht-Heuvelland: Cindy Udo, M 06 81 46 53 00
- Parkstad: Reina Hettinga, M 06 18 35 33 45
- Westelijke Mijnstreek: Sylvia Knoops, M 06 22 86 24 84

GGD Zuid Limburg

Postbus 33, 6400 AA Heerlen

T 088 880 50 44 (Jeugdgezondheidszorg)

www.ggdzl.nl

VoorZorg is een onderdeel van Kansrijke Start en wordt mede mogelijk gemaakt door de Provincie Limburg en de gezamenlijke gemeenten in Zuid Limburg.

